

Αποαστικοποίηση στην εποχή της κρίσης.

Η υπόθεση της αποαστικοποίησης διατυπώθηκε τη δεκαετία του 1970 ως μια φαινόμενη τάση αντιστροφής των τριών θεμελιωδών χαρακτηριστικών της «αστικότητας ως τρόπου ζωής», δηλαδή ως μια τάση μείωσης του πληθυσμού, της πυκνότητας και της ετερογένειας των μεγάλων δυτικών πόλεων. Λίγα χρόνια αργότερα, ωστόσο, οι δυτικές μεγαλουπόλεις έδειξαν να επιστρέφουν κι έτσι η υπόθεση της αποαστικοποίησης είτε εγκαταλείφθηκε είτε ενσωματώθηκε ως στάδιο σε οικολογικά μοντέλα ιστορικής εξέλιξης, τα οποία υποτίθεται πως όλες οι πόλεις ακολουθούν.

Η κρίση του 2008 είναι αφορμή να ξανασκεφτούμε την υπόθεση της αποαστικοποίησης ως κάτι εντελώς διαφορετικό: ως μια χωρική διεργασία που μπορεί να εμφανίζεται και να εξαφανίζεται ανάλογα με τις γενικότερες ιστορικές συνθήκες. Στο βαθμό που η αστικοποίηση με τη σύγχρονη έννοια είναι, κατά κάποιον τρόπο, ένα χωρικό ανάλογο της κεφαλαιακής συσσώρευσης, είναι εύλογη η υπόθεση ότι η εξέλιξή της ακολουθεί κυκλικές διακυμάνσεις παρόμοιες με αυτές που εμφανίζονται στην οικονομική καπιταλιστική εξέλιξη.

Η διακύμανση που μελετάται εδώ είναι τα –περίπου πενηνταετή– μακρά κύματα, στην εκδοχή που επεξεργάστηκε ο Ερνέστ Μαντέλ. Από στοιχεία που παρέχει, μεταξύ άλλων, ο Γουέντελ Μπέρυ, ο εισηγητής της έννοιας της αποαστικοποίησης, προκύπτει πως στις αναπτυσσόμενες χώρες η αστικοποίηση έχει πράγματι παρουσιάσει κυκλικές διακυμάνσεις επιτάχυνσης-επιβράδυνσης, ανάλογες με τα μακρά κύματα της οικονομίας.

Η ελληνική οικονομία φαίνεται πως ακολουθεί τα μακρά κύματα των αναπτυσσόμενων οικονομιών τουλάχιστον από τα τέλη του 19ου αιώνα. Εδώ ερευνάται η ύπαρξη ανάλογων κύκλων αστικοποίησης στην Ελλάδα, μέσα από την εξέταση των ρυθμών ανάπτυξης του αστικού πληθυσμού, και ειδικότερα του ανώτερου επιπέδου της αστικοποίησης, δηλαδή του πληθυσμού της πρωτεύουσας. Σε αυτή την ιστορική προοπτική τοποθετούνται οι σημερινές τάσεις αποαστικοποίησης που διαπιστώνονται στην Αττική της κρίσης, μέσω της εξέτασης της εξέλιξης παραμέτρων όπως είναι ο πληθυσμός, το ΑΕΠ, η οικοδομική δραστηριότητα κ.ά.

ΜΑΝΟΣ ΣΚΟΥΦΟΓΛΟΥ Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ, Master Πολεοδομίας-Χωροταξίας ΕΜΠ, Υποψήφιος Διδάκτωρ Γεωγραφίας Paris 1 Panthéon-Sorbonne/ΕΜΠ.